વોર્ડ ઓફીસર (વર્ગ–૦૨) (પે મેટ્રીક્સ–૫૩૧૦૦–૧૬૭૮૦૦)	
ક્રમ	**લેખિત પરીક્ષાનો અભ્યાસક્રમ** **માધ્યમ ગુજરાતી, કૂલ પ્રશ્ન–૧૫૦, કૂલ ગુણ– ૧૫૦, સમય–૧૨૦ મીનીટ**
૧	**ઈતિહાસ ૧૫–ગુણ**
	૧. સિંધુ ખીણની સભ્યતા: લાક્ષણિકતાઓ, સ્થળ, સમાજ, સાંસ્કૃતિક ઈતિહાસ, કળા અને ધર્મ,વૈદિક યુગ–જૈન ધર્મ અને બૌધ્ધ ધર્મ. ૨. મૌર્ય અને ગુપ્ત સામ્રાજ્ય,ચોલા અને પલ્લવ રાજવંશો. ૩. ગુજરાતના મહત્વના રાજવંશો–અસરો અને પ્રદાન, મહત્વની નીતિઓ, તેમનું વહીવટી તંત્ર,અથતંત્ર, સમાજ, ધર્મ, કલા, સ્થાપત્ય અને સાહિત્ય. ૪. ભારતમાં યુરોપયનોનું આગમન, ભારતમાં બ્રિટિશ શાસનની સ્થાપના અને વિસ્તરણ, ભારતનો ૧૮૫૭ નો સ્વાતંત્ર્ય સંગ્રામ: ગુજરાતના વિશેષ સંદર્ભમાં, ૧૯મી સદીમાં ભારત અને ગુજરાતમાં ધાર્મિક અને સામાજિક સુધારા આંદોલનો. ૫. ભારતની સ્વતંત્ર્તા માટેની ચળવળ, ભારત અને વિદેશમાં ભારતીય ક્રાંતિકારીઓ, ગુજરાત અને ભારતના સ્વાતંત્ર્ય સેનાનીઓનો ફાળો અને ભૂમિકા. ૬. સ્વાતંત્ર્ય પૂર્વે અને સ્વાતંત્ર્યોત્તર ભારતમાં મહાત્મા ગાંધી અને સરદાર પટેલની ભૂમિકા અને પ્રદાન. ૭. આઝાદી પછીનું ભારત: દેશમાં રાજ્યોનું પુનર્ગઠન, મહાગુજરાત ચળવળ, અગત્યની ઘટનાઓ. ૮. સૌરાષ્ટ્ર, કચ્છ અને ગુજરાતના દેશી રાજયોના શાસકોના સુધારાવાદી પગલાઓ અને સિધ્ધિઓ.
૨	**સાંસ્કૃતિક વારસો ૧૫–ગુણ**
	૧. ભારત અને ગુજરાતનો સાંસ્કૃતિક વારસો: કળાસ્વરૂપો, સાહિત્ય, શિલ્પ અને સ્થાપત્ય. ૨. ગુજરાતની લોકસંસ્કૃતિ અને મૌખિક પરંપરા: તેનું મહત્વ,લાક્ષણિકતાઓ અને અસરો. ૩. ગુજરાતની કળા અને કસબ: સામાજિક સાંસ્કૃતિક પ્રદાન. ૪. આદિવાસી જનજીવન ૫. ગુજરાતના તીર્થસ્થળો અને પર્યટનસ્થળો.
૩	**ભારતીય રાજ્ય વ્યવસ્થા, બંધારણ, સામાજિક ન્યાય અને આંતરરાષ્ટ્રીય સંબંધો. ૧૫ –ગુણ**
	૧. ભારતીય બંધારણ–ઉદ્ભવ અને વિકાસ,લાક્ષણિકતાઓ, આમુખ, મૂળભૂત અધિકારો અને ફરજો માર્ગદર્શક સિધ્ધાંતો,અગત્યના બંધારણીય સુધારા, મહત્વની જોગવાઈઓ અને અંતર્નિહિત માળખું ૨. સંઘ અને રાજયના કાર્યો અને જવાબદારીઓ, સંસદ અને રાજ્ય વિધાનમંડળ: માળખુકાર્યો, સત્તા અને વિશેષાધિકારો રાષ્ટ્રપતિ અને રાજયપાલની ભૂમિકા. ૩. બંધારણીય સંસ્થાઓ, વૈધાનિક,નિયમનકારી અને અર્ધ–ન્યાયિક સંસ્થાઓ. ૪. પંચાયતી રાજ. ૫. જાહેર નીતિ અને શાસન. શાસન ઉપર ઉદારીકરણ,ખાનગીકરણ અને વૈશ્વિકરણનાં પ્રભાવો. ૬. અધિકાર સંલગ્ન મુદ્દાઓ (માનવ અધિકાર, સ્ત્રીઓના અધિકાર, અનુસૂચિત જાતિ અને અનુસૂચિત જનજાતિના અધિકારો, બાળકોના અધિકાર) ઈત્યાદી. ૭. ભારતની વિદેશનિતી– આંતરરાષ્ટ્રીય સંબંધો–મહત્વની સંસ્થાઓ, એજન્સી, વિવિધ સંગઠનો,તેમનુ માળખુ અને અધિકૃત આદેશ. ૮. કેન્દ્ર અને રાજ્ય સરકારની અગત્યની નીતિઓ અને કાર્યક્રમો.
૪	**ભારતીય અર્થતંત્ર અને આયોજન ૨૦–ગુણ**
	૧. સ્વતંત્રતાના પર્વે ભારતીય અર્થતંત્ર, ભારતમાં આયોજનનીકામગીરીનોઉદ્ભવ અને વિકાસ ઐતિહાસિક ચર્ચાઓ,આયોજનનામોડેલો અને સમયાન્તરે તેમાં આવેલા ફેરફારો સુધારાઓ પછીના સમયમાં ભારતીય અર્થતંત્ર: નવા આર્થિક સુધારાઓ, નીતિ આયોગ: ઉદ્દેશો, બંધારણ અને કાર્યો. ૨. કૃષિ ક્ષેત્ર અને ઉદ્યોગ ક્ષેત્રમાં વિવિધ આર્થિક નીતિઓ અને સુધારાઓ, ભારતીય અર્થતંત્રમાં આંતરમાળખું. બેંકીગ અન વીમો,નિયમનકારીમાળખું'.ભારતીય અર્થતંત્ર પર ખાનગીકરણનો પ્રભાવ, વિકાસ,પડકારો અને તકો.

	૩. ભારતીય જાહેર વિત્ત વ્યવસ્થા, ભારતીય કર પદ્ધતિ, જાહેર ખર્ચ, જાહેર દેવું, ભારતીય અર્થતંત્રમાં ખાદ્ય અને સહાય, કેન્દ્ર અને રાજયના નાણાકીય સંબંધો. વસ્તુ અને સેવા કર (GST): ખ્યાલ અને સૂચિતાર્થો, ભારતીય જાહેર વિત્ત વ્યવસ્થા સાથે સંકળાયેલી અગત્યની સંસ્થાઓ. ૪. ભારતના વિદેશ વ્યાપરનાવલણો, સંરચના, માળખું અને દિશા. ૫. ગુજરાતનું અર્થતંત્ર–એક અવલોકન, ગુજરાતમાં સામાજીક ક્ષેત્રો: શિક્ષણ, આરોગ્ય અને પોષણ. કૃષિ, વન, જળ સંસાધનો, ખાણ, ઉદ્યોગ અને સેવા ક્ષેત્ર. આર્થિક સામજીકમાળખાગતસુવિધાઓના વિકાસની નીતિઓ. ગુજરાતમાં સહકારી ક્ષેત્ર.
૫	**ભૂગોળ** **૧૫–ગુણ**
	૧. સામાન્ય ભૂગોળ: સૂર્યમંડળનાભાગરૂપ પૃથ્વી, પૃથ્વીની ગતિ, સમય અને ઋતુની વિભાવના, પૃથ્વીની આંતરીક સંરચના, મુખ્ય ભૂમિસ્વરૂપો અને તેની લાક્ષણિકતાઓ, વાતાવરણની સંરચના અને સંઘટન,આબોહવાના તત્વો અને પરિબળો, વાયુ સમુચ્ચ અને વાતાગ્ર, વાતાવરણીય વિક્ષોભ, આબોહવાકીય બદલાવ, મહાસાગરો: ભૌતિક, રાસાયણીક, જૈવિકલાક્ષણિકતાઓ, જલીયઆપત્તિઓ, દરીયાઇ અને ખંડીયસંશાધનો. ૨. ભૌતિક ભૂગોળ: ભારત, ગુજરાત અને વિશ્વાના સંદર્ભમાં: મુખ્ય પ્રાકૃતિક વિભાગો, ભૂકંપ અને ભૂસ્ખલન, કુદરતી અપવાહ, મૌસમીઆબોહવાના પ્રદેશો: વાતાવરણીય વિક્ષોભ, ચક્રવાત, કુદરતી વનસ્પતિ: રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાન અને અભ્યારણો, જમીનના મુખ્ય પ્રકારો, ખડકો અને ખનીજો. ૩. સામાજિક ભૂગોળ: ભારત, ગુજરાત અને વિશ્વના સંદર્ભમાં: વસ્તનું વિતરણ, વસ્તી ઘનતા, વસ્તી વૃધ્ધિ, સ્ત્રી પુરૂષ પ્રમાણ, સાક્ષરતા, વ્યાવસાયિક સંરચના, અનુસૂચિત જાતિ અને અનુસૂચિત જનજાતિ વસ્તી, નૃજાતિ સમૂહ, ભાષકીય સમૂહ, ગ્રામીણ–શહેરી ઘટકો, શહેરીકરણ અને સ્થળાંતર મહાનગરીય પ્રદેશો. ૪. આર્થિક ભૂગોળ: અર્થતંત્રના મુખ્ય વિભાગો: કૃષિ ઉદ્યોગ, સેવાઓ તેમની મુખ્ય લાક્ષણિકતાઓ. પાયાનાઉદ્યોગો– કૃષિ ખનિજ, જંગલ, ઇંધણ (બળતણ) અને માનવશ્રમ આધારિત ઉદ્યોગો, પરિવહન અને વેપાર, પધ્ધતિઓ અને સમસ્યાઓ.
૬	**વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી** **૧૫–ગુણ**
	૧. વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી: વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજીનું સ્વરૂપ અને ક્ષેત્ર, રોજબરોજના જીવનમાં વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજીની પ્રસ્તુતતા, વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી અને ઇનોવેશન અંગેની રાષ્ટ્રીય નીતિ, ભારતમાં વિજ્ઞાન, ટેકનોલોજી અને ઇનોવેશન સાથે સંકળાયેલી વિવિધ સંસ્થાઓ, તેમની પ્રવૃત્તિઓ અને યોગદાન, પ્રસિધ્ધ ભારતીય વૈજ્ઞાનિકોનુ યોગદાન. ૨. ઈન્ફર્મેશન અને કોમ્યુનિકેશન ટેક્નોલોજી (આઇસીટી):આઇસીટીનું સ્વરૂપ અને ક્ષેત્ર આઇસીટીને ઉત્તેજન આપતી વિવિધ સરકારી યોજનાઓ, ઈ–ગવર્નન્સ કાર્યક્રમો અને સેવાઓ, સાયબર સિક્યોરીટી, નેશનલ સાયબર ક્રાઇમ પોલીસી. ૩. અંતરીક્ષ/અવકાશ અને સંરક્ષણ સેવાઓમાંટેક્નોલોજી: ભારતીય અંતરીક્ષ કાર્યક્રમની ઉત્ક્રાંતિ/ વિકાસ. વિવિધ સંસ્થાઓ અને કાર્યક્રમો. ૪. ભારતની ઊર્જા નીતિ અને પરમાણું નીતિ – સરકારની નીતિઓ અને કાર્યક્રમો. ૫. પર્યાવરણ વિજ્ઞાન: રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય કક્ષાએ પર્યાવરણની જાળવણી માટે નીતિઓ અને સંધિઓ, વન અને વન્યજીવન સંરક્ષણ, ક્લાઇમેટચેન્જ અને આપત્તિ વ્યવસ્થાપન બાબતે નેશનલ એક્શનપ્લાન.
૭	**સામાન્ય બૌદ્ધિક ક્ષમતા** **૨૦–ગુણ**
	૧. તાર્કિક અને વિશ્લેષણાત્મક ક્ષમતા. ૨. સંખ્યાઓની શ્રેણી, સંકેત અને તેનો ઉકેલ. ૩. આકૃતિઓ અને તેના પેટા વિભાગો, વેનેઆકૃતિઓ. ૪. ઘડીયાળ, કેલેન્ડર અને ઉંમર સંબંધિત પ્રશ્નો. ૫. સરેરાશ યા મધ્યક, મધ્યસ્થ અને બહુલક, ભારિત સરેરાશ. ૬. ઘાત અને ઘાતાંક, વર્ગ, વર્ગમૂળ, ઘનમૂળ, ગુ.સા.અ. અને લ.સા.અ. ૭. ટકા, સાદુ અને ચક્રવૃધ્ધિ વ્યાજ, નફો અને નુકસાન. ૮. સમય અને કાર્ય, સમય અને અંતર, ઝડપ અને અંતર. ૯. સરળ ભૌમિતિકઆકૃતિઓના ક્ષેત્રફળ અને પરિમિતિ, જથ્થો અને સપાટીનો વિસ્તાર (છ સમાંતર બાજુ ધરાવતો ઘન, ઘન,સીલીન્ડર, શંકુ આકાર, ગોળાકાર) ૧૦. માહિતીનું અર્થઘટન, માહિતીનું વિશ્લેષણ, માહિતીની પર્યાપ્તતા, સંભાવના.

૮	**પ્રાદેશિક, રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય કક્ષાની મહત્વની સાંપ્રત ઘટનાઓ. ૧૫–ગુણ**
૯	શહેરીકરણ અને તેને સંબંધિત વિવિધ ખ્યાલો, સમસ્યાઓ અને તેનું નિરાકરણ, નગર સંચાલન અને તેના વિવિધ પાસાઓ, ગુજરાત તેમજ અન્ય રાજ્યોમાં શહેરી સ્થાનિક સુધરાઈઓનું માળખું, કામગીરી અને સમસ્યાઓ, શહેરી સ્થાનિક સ્વરાજ માટેનો ૭૪ મો બંધારણીય સુધારા અધિનિયમ અને તેની જોગવાઈઓ, શહેરી વિકાસની કેન્દ્ર તથા રાજ્યની વિવિધ યોજનાઓ અને તેનું કાર્યકરણ, આબોહવા પરિવર્તન અને શહેરીકરણ, આપત્તિ વ્યવસ્થાપન. **૨૦– ગુણ**

નોંધ: લેખિત પરીક્ષાની માર્કીંગ પદ્ધતિ નીચે મુજબ અપનાવવાની રહેશે.

1. ઓ.એમ.આર માં ઉમેદવારે દર્શાવેલ પ્રત્યેક સાચા જવાબ દીઠ ૧ (એક) ગુણ મળવાપાત્ર થશે.
2. પ્રત્યેક ખોટા જવાબ દીઠ (–૦.૨૫) (માઇનસ ઝીરો પોઇન્ટ પચીસ) ગુણ કાપવામાં આવશે.
3. પ્રત્યેક ખાલી છોડેલ જવાબ દીઠ (–૦.૨૫) (માઇનસ ઝીરો પોઇન્ટ પચીસ) ગુણ કાપવામાં આવશે.
4. એક કરતા વધુ વિકલ્પો દર્શાવેલ હોય કે છેકછાક કરેલ હોય તેવા પ્રત્યેક જવાબદીઠ(–૦.૨૫) (માઇનસ ઝીરો પોઇન્ટ પચીસ) ગુણ કાપવામાં આવશે.
5. દરેક પ્રશ્નના જવાબોમાં એક વિકલ્પ "E" ("Not Attempted") રહેશે. ઉમેદવાર કોઇ પ્રશ્નનો જવાબ આપવા ના ઇચ્છતા હોય તો, આ વિકલ્પ પસંદ કરી શકશે અને "Not Attempted"વિકલ્પ પસંદ કરવાના કિસ્સામાં નેગેટીવ માર્કિંગ લાગુ પડશે નહીં. આમ ઉમેદવારે સાચા જવાબ દ્વારા મેળવેલ ગુણમાંથી ઉપર દર્શાવેલ 1, 2, 3 મુજબ બાદ (માઇનસ) થતા કૂલ ગુણ બાદ કરવાથી મળતા ગુણ, ઉમેદવારને પ્રાપ્ત થતા ગુણ તરીકે માન્ય ગણાશે.